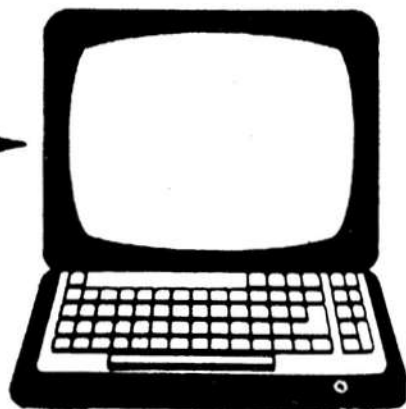

Numeric databases (Numerikus adatbázisok)

Ching-chin CHEN, Peter HERNON (editors).
Ablex Publishing Corporation, Norwood, N. J.,
USA, 1984. 332 p.

NUMERIC DATABASES

Ching-chih Chen
and Peter Hemon,
editors

A géppel olvasható, nyilvánosan online hozzáférhető adatbázisok között különleges helyet foglalnak el a *numerikus adatbázisok*. Az utóbbi években számuk rohamosan nőtt, bár a bibliográfiai adatbázisokat ma még igen sokan szívesebben használják. Ennek fő oka, hogy nem ismerik eléggé a numerikus adatbázisokat, ezért alábecsülik őket.

A nemrégiben megjelent gyűjteményes mű, amely 16 önálló tanulmányt tartalmaz, ezen a helyeten változtatni kíván. Célja, hogy ismertesse a numerikus adatbázisokat, felhívja a figyelmet az értékelésükre és használhatóságukra az információs munkában.

Az első fejezet – Ch. Chen munkája – bevezet a numerikus adatbázisok világába (p. 1–4). Magyarország elterjedt a *„faktografikus adatbank”* ki-

fejezés, ez azonban nem egészen azonos a numerikus adatbázis fogalmával. Az adatbázisok Cuadra-féle csoportosításában a *forrás-adatbázisok* (source databases) közé sorolt numerikus adatbázisok fajtái a következők lehetnek:

- ◆ *Tiszta numerikus adatbázisok* (eredeti felmérési és egyéb statisztikai számszerű adatok),
- ◆ *Vegyes szöveges-numerikus adatbázisok* (számszerű és szöveges adatmezőket egyaránt tartalmazó rekordok),
- ◆ *Tulajdonság-adatbázisok* (értelmező, útmutató, kézikönyv típusú adatok).

Forrás-adatbázisok még – Cuadra szerint – a *teljes szövegű adatbázisok* is. Az adatbázisok másik nagy csoportjába, a *forrásra hivatkozó adatbázisok* (reference databases) körébe tartoznak a bibliográfiai és a *forrástájékoztató* (referral) típusú *adatbázisok*. A magyar szóhasználat szerint nemcsak a numerikus adatbázisok fenti három fajtája, hanem a teljes szövegű és a forrástájékoztató adatbázisok is faktografikus adatbankok.

A numerikus adatbázisok egyik definíciója így hangzik: olyan adatok számítógépes gyűjteménye, amelyek természetükben elsősorban számszerűek. Az ilyen adatbázisok elsősorban gazdasági, pénzügyi, kereskedelmi stb. (business) területen jelentek meg; mintegy 10%-uk a műszaki és természettudományi tulajdonság-adatbázisok (pl. táblázatok, műszaki jellemzők) körébe tartozik. A numerikus adatbázisokat szolgáltató központok többnyire nemcsak adatkeresésre, hanem az adatokkal való további számítások végzésére is alkalmasak, pl. gazdasági elemzésekre vagy gazdasági modellezésre.

A kiadvány közleményeit az alábbi témakörökbe csoportosíthatjuk:

- ◆ A numerikus adatbázisok áttekintése és alkalmazásai,
- ◆ A jelenlegi fejlesztési irányzatok,
- ◆ A numerikus adatbázisok előállítói,
- ◆ A numerikus adatbázisokat szolgáltató központok,
- ◆ A könyvtárak és információs központok szerepe a hozzáférés megszervezésében.

A kiadvány mintegy 200 tételes bibliográfiával zárul.

Az áttekintő és alkalmazási témakörben az adatbázisok értékéről, a keresésükkel kapcsolatos hardver- és szoftverkérdésekről és a könyvtárak szerepéről találunk egy bevezető közleményt (J. S. Rowe, p. 5–13). A numerikus adatbázisoknak a fizikában való felhasználásáról ír G. C. Carter (p. 15–42), hidrológiai és földtudományi felhasználá-

sukról pedig M. D. Edwards (p. 43–70). Technológiai célú felhasználásukról szól R. Gubiotti és szerzőtársainak cikke (p. 71–104). K. H. Heim beszámoló az állami statisztikai adatállományok hozzáféréseinek stratégiájáról és az ilyen állományok szakterületeiről a társadalomtudományokban (p. 105–124). A világ legnagyobb statisztikai adatállományát előállító intézmény, az USA Népszámlálási Hivatala (US Census Bureau) numerikus adatszolgáltatásaival foglalkozik A. G. Dukakis és J. W. Cohen (p. 125–152). Hasonló témáról, az amerikai közvélemény-kutatási adatokról és forrásairól ír S. A. Dodd (p. 153–187).

Az amerikai orientációjú numerikus adatbázisok mellett fontos szerepe van az ilyen adatbázisoknak a skandináv országokban, ahogy ez E. Von Brünen cikkéből is kiderül (p. 189–202).

A szolgáltatók megnövekedett szerepét illusztrálja R. E. Hock cikke (p. 203–217) és M. McDonaldd írása (p. 219–236), aki a BASIS adatkezelő rendszert mutatja be a numerikus adatok újszerű manipulálására.

A fejezetek utolsó csoportja a könyvtárak és információs központok feladataival foglalkozik. J. A. Dionne azt taglalja, hogy a könyvtárosoknak miért

kell jól ismerniük a numerikus adatbázisokat (p. 237–246), A. S. Gray és S. A. Dodd pedig az ilyen adatbázisokhoz való hozzáférést nyújtó információs intézményekről ír (p. 247–262). Ezt két esettanulmány követi: a Florida állami egyetem könyvtárának numerikus információkereső szolgáltatásai (N. F. Pope, p. 263–282), a Kentucky állami közgazdasági információs rendszer szolgáltatásai (M. O. Adams és J. M. Wiza, p. 283–296).

A könyv befejező része P. Herson összefoglaló elemző cikke, amelyben a numerikus adatbázisokat, valamint ezeknek az információs szolgáltatásokban betöltött fontos szerepét értékeli (p. 297–321).

A numerikus adatbázisok a jövőben még nagyobb teret kapnak, ezt bizonyítja növekvő arányuk az új adatbázisok körében. A könyvtári és információs szakembereknek érdemes minél alaposabban megismerni a numerikus adatbázisokat. A velük való foglalkozáshoz jó alapot, nagy segítséget nyújt ez a kiadvány. (Megtalálható az OMIKK-ban 0373 915 jelzet alatt.)

Roboz Péter
(OMIKK)

A Canadian Library Journal 1984-ben pályázatot írt ki könyvtárszakos hallgatók számára, hogy ezzel is ösztönözze őket a szakma közgondolkodásába való bekapcsolódásra. A három legjobb cikket – Neil Campbell, Susan Chapman és Margaret Ann Wilkinson írását – a folyóirat 1984. évi 4. számában tette közzé a szerkesztőség. A pályázat sikerén felbuzdulva elhatározták, hogy máris kiírják a következőt. Olvasóinkat most az első (Campbell) és a harmadik (Wilkinson) díjat nyert pályaművel ismeretjük meg. (A szerk.)

A papír nélküli kiadás felé

F. W. Lancaster szerint nemcsak lehetséges, de elkerülhetetlen, hogy a természettudományok és a technika terén papír nélküli kommunikációs rendszerek fejlődjenek ki[1]. E jóslatról még nem lehet ítéletet mondani, de az ún. szerkesztői feldolgozó központok, amelyekben az egyes szerkesztőségek a számítástechnikai berendezéseket közösen használják, ebbe az irányba mutatnak.

